

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY
(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Ladislava Derky a soudců JUDr. Radima Novotného a JUDr. Ivy Horákové ve věci

žalobkyně: [osobní údaje žalobkyně]
sídlem [adresa]
zastoupená advokátem Mgr. [jméno] [jméno],

sídlem [adresa]

proti

žalovanému: [osobní údaje žalovaného]
bytem [adresa]
zastoupený advokátkou JUDr. [jméno] [příjmení],
sídlem [adresa]

o zaplacení 82 979 Kč s příslušenstvím a odměnou, o odvolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 8. června 2022, č. j. 49 Cm 40/2021-68

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně ze dne 8. 6. 2022, č. j. 49 Cm 40/2021-68 se mění tak, že se směnečný platební rozkaz vydaný Městským soudem v Praze dne 21. 4. 2021, č. j. 49 Cm 40/2021-24 zrušuje.
- II. Žalobkyně je povinna zaplatit žalovanému náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů ve výši 27 963 Kč k rukám právní zástupkyně žalovaného [příjmení] [jméno] [příjmení], advokátky, do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Žalobou s návrhem na vydání směnečného platebního rozkazu došla soudu prvního stupně dne [datum] se žalobkyně domáhala na žalovaném zaplacení částky 82 979 Kč se 6% úrokem ročně z této částky od [datum] do zaplacení a s odměnou ve výši 276,60 Kč. Žalobkyně uvedla, že žalovaný (jako podnikatel) vystavil dne [datum] směnku vlastní, kterou se zavázal žalobci zaplatit původně na řad společnosti [právnícká osoba] dne [datum] směnečnou sumu ve výši 82 979 Kč s tím, že směnka byla indosací převedena na žalobkyni.
2. Soud prvního stupně návrhu vyhověl a vydal dne [datum] směnečný platební rozkaz č. j. 49 Cm 40/2021-24, kterým žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci směnečný peníz ve výši 82 979 Kč s 6% úrokem ročně z této částky od [datum] do zaplacení, směnečnou odměnu ve výši 276,60 Kč a náhradu nákladů řízení ve výši 18 622,50 Kč.
3. Žalovaný podal proti směnečnému platebnímu rozkazu v zákonné lhůtě námitky, ve kterých uvedl, že směnka plnila zajišťovací funkci k leasingové smlouvě ze dne [datum] uzavřené mezi remitentem, a to společností [právnícká osoba] a žalovaným s tím, že v daném vztahu vystupuje žalovaný jako spotřebitel. Ke dni [datum] došlo k doplacení leasingových splátek a směnka měla být poté vrácena žalovanému, což se nestalo. Podstatnou část splátek zaplatil žalovaný již v červenci 2006. V roce 2007 žalovaný obdržel od společnosti [právnícká osoba] technický průkaz k osobnímu vozidlu (předmětu leasingu), které následně prodal. Po zaplacení zbývajících platby ve výši 900 Kč bylo na jednání mezi leasingovou společností a žalovaným dohodnuto, že na splátkách již nebude ničeho platit. Žalovanému není známo, kdy došlo k převodu směnky na žalobkyni, zda blankosměnku vyplnila společnost [právnícká osoba] nebo žalobkyně, jakým způsobem dospěly ke směnečné sumě 82 979 Kč s tím, že žalobkyně přistoupila k jejímu vymáhání po 13 letech. Žalovaný dále uvedl, že mu směnka nebyla předložena k placení, ani neobdržel předžalobní výzvu k placení. Uplatnění daného návrhu pokládá za zneužití práva v neprospěch žalovaného a v této souvislosti odkázal na ústavní nálezy, a to sp. zn. IV. ÚS 457/10 ze dne [datum], sp. zn. Pl.ÚS 16/12 ze dne [datum], sp. zn. III.ÚS 980/13-1 ze dne [datum] a sp. zn. I.ÚS 290/15-1.
4. Žalobkyně ve svém písemném vyjádření ze dne [datum] uvedla, že nabyla předmětnou směnku indosací a dle čl. I § 17 zák. č. 191/1950 Sb. (dále jen ZSS) nemůže žalovaný vůči žalobkyni činit námitky, které se zakládají na vlastních vztazích mezi původním věřitelem a žalovaným, ledaže majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka, což se v daném případě nestalo. Žalobkyně má za to, že předložila soudu úplnou směnku obsahující všechny podstatné náležitosti a prokázala tím existenci svého nároku vůči žalovanému, který směnku avaloval. Uvedla, že směnka byla původně blankosměnkou vystavenou žalovaným jako podnikajícím subjektem, která sloužila k zajištění leasingové smlouvy [číslo]. Současně byla mezi remitentem směnky, jejím výstavcem a avalem uzavřena Dohoda o předání a vyplnění směnky. Vzhledem k tomu, že žalovaný uzavřel leasingovou smlouvu jako podnikající fyzická osoba, nelze souhlasit s jeho tvrzením, že v těchto vztazích vystupuje jako spotřebitel. S odkazem na trestní oznámení původního věřitele (společnosti [právnícká osoba]) neplatil žalovaný opakovaně měsíční leasingové splátky, čímž porušoval smluvní podmínky. Žalovaný rovněž neoprávněně užíval předmět leasingu a původnímu věřiteli jej neodevzdal. Původní věřitel následně vypověděl leasingovou smlouvu, a to dopisem ze dne [datum]. K námitce, že žalobkyně vymáhá směnečnou sumu po 13 letech, uvedla, že právo na vyplnění blankosměnky se nepromlčuje.
5. Žalovaný na jednání dne [datum] doplnil své předcházející námitky, když uvedl, že po 12 letech již nemá k dispozici účetnictví, jež by obsahovalo důkazy o úhradě jednotlivých splátek. Měl za to, že celá záležitost byla se společností [právnícká osoba] projednána a vyřízena. Trestní oznámení podané společností [právnícká osoba] bylo odloženo pro nedůvodnost.
6. Napadeným rozsudkem ze dne 8.6.2022, č. j. 49 Cm 40/2021-68 soud prvního stupně ponechal směnečný platební rozkaz v platnosti a přiznal žalobkyni náhradu nákladů námitkového řízení ve výši 11 422,40 Kč. Soud prvního stupně v odůvodnění rozsudku zejména uvedl, že směnka

zajišťovala leasingový vztah mezi právním předchůdcem žalobkyně a výstavcem s tím, že podpisy žalovaného na kupní smlouvě, leasingové smlouvě a vyplňovací dohodě nebyly zpochybněny, přičemž žalovaný nevystupoval v těchto vztazích jako spotřebitel. Z důvodu prodlení dlužníka byla smlouva vypovězena. Soud prvního stupně konstatoval, že vyplňovací právo není nijak časově omezeno a nepromlčuje se. Uvedl, že majitel směnky nemusí před jejím uplatněním vůči přímému dlužníku učinit jakékoli zachovací úkony, aby jeho právo vyplývající z tohoto cenného papíru bylo zachováno s tím, že v řízení bylo prokázáno, že žalovanému byla doručena předžalobní výzva. Soud prvního stupně založil své rozhodnutí zejména na aplikaci čl. I § 17 zákona směnečného a šekového č. 191/1950 Sb. (dále jen ZSS), na který poukázala i žalobkyně ve svém vyjádření, neboť veškeré námitky žalovaného směřovaly vůči původnímu věřiteli a nebylo tvrzeno, že by majitel při nabývání směnky jednal vědomě na škodu dlužníka. Vzhledem k tomu, že žalovaný vznesl vůči žalobkyni nepřipustné námitky, nemohly vyvolat zrušení směnečného platebního rozkazu, a proto jej soud ponechal v plném rozsahu v platnosti.

7. Písemným podáním ze dne [datum] doručeným k témuž dni soudu prvního stupně žalovaný podal v zákonné lhůtě včasné odvolání, ve kterém navrhl změnu napadeného rozsudku tak, že bude směnečný platební rozkaz zrušen. Zejména uvedl, že po doplacení veškerých dluhů dle splátkového kalendáře společnosti [právníká osoba] nepředpokládal, že tato převede směnku na třetí osobu, aniž je zřejmé, kdy se tak stalo, a tato zažaluje žalovaného po 16 letech od jejího vystavení a po 13 letech po splacení dluhu. V této souvislosti žalovaný připomněl, že společnost [právníká osoba] nikdy nevyčíslila žalovanému žádné úroky (ze splátek po 100 Kč), směnku nevymáhala v přiměřené době po tvrzeném nedoplatku, a že žalobkyně se stala držitelem směnky na základě indosamentu s námitkou týkající se aplikace čl. I § 17 ZSS (tj. omezení k uplatnění kauzálních námitek) spoléhaje na to, že si žalovaný po takové době nevzpomene, že nějakou směnku podepsal, a že nebude mít k dispozici důkazy o zaplacení leasingových splátek. [právníká osoba] byla vymazána z obchodního rejstříku ke dni [datum] a společnost [právníká osoba] ke dni [datum]. Žalovaný má za to, že v daných vztazích vystupoval a byl žalován jako spotřebitel. Pokud byla leasingová smlouva vypovězena z důvodu nesplacení leasingových splátek, nebylo uvedeno v důsledku jaké splátky a v jaké výši. V daném případě měla být směnka (bez vyplnění) vrácena výstavci. Žalovaný opětovně odkázal na ústavní nález sp. zn. IV.ÚS 457/10, dle něhož zneužití směnečných institutů ve prospěch jedné ze smluvních stran představuje zneužití práva, které není výkonem subjektivních práv, a proto mu obecné soudy nemohou poskytnout ochranu, neboť by to odporovalo § 3 obč.zák.

8. Žalobkyně ve svém písemném vyjádření ze dne [datum] k odvolání žalovaného zejména uvedla, že žalovaný v postavení avala nemůže vůči žalobkyni činit námitky, které se zakládají na vlastních vztazích mezi původním věřitelem ([právníká osoba]) a výstavcem směnky, respektive avalem (čl. I § 17 ZSS). Jednání ručitele či jiné osoby poskytující zajištění závazků ze smlouvy mezi podnikateli nemá spotřebitelský charakter, přestože tato osoba není podnikatelem. Z výše uvedených důvodů považuje žalobkyně podané odvolání žalovaného za účelové.

9. Odvolací soud přezkoumal napadený rozsudek podle § 212 a § 212a o. s. ř. a dospěl k závěru, že odvolání žalovaného je důvodné. Vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně na základě výsledků dokazování, zopakoval jej listinnými důkazy, a to předžalobní výzvou ze dne [datum], leasingovou smlouvou [číslo] ze dne [datum] včetně splátkového kalendáře a Dohodou o předání a vyplnění směnky ze dne [datum] a dospěl k následujícímu závěru: Žalobkyně uplatnila nárok z platné směnky vlastní, která obsahuje veškeré zákonné náležitosti dle čl. I § 75 ZSS. Uvedenou směnku vystavil žalovaný na řad společnosti [právníká osoba] Nelze zpochybnit, že žalobkyně nabyla předmětnou směnku nedatovaným indosamentem dle čl. I § 11 odst. 1 ZSS a následkem toho jí svědčí výhrada dle čl. I § 17 ZSS, dle něhož žalovaný vůči stávajícímu majiteli směnky nemůže činit námitky, které se zakládají na vlastních vztazích mezi původním věřitelem a žalovaným, ledaže žalobkyně při nabývání směnky jednala vědomě ke škodě dlužníka.

10. V souladu s § 3 obč. zák. (zákona č. 40/1964 Sb. účinného do 31. 12. 2013) výkon práv a povinností vyplývajících z občanskoprávních vztahů nesmí bez právního důvodu zasahovat do práv a oprávněných zájmů jiných a nesmí být v rozporu s dobrými mravy.

11. S odkazem na znění § 3 obč. zák. je proto podstatné, aby při nabývání práv ze směnky nedošlo žalobkyni ke zneužití práva vůči žalovanému, a aby samotné nabytí a uplatnění nároků z takové směnky nebylo v rozporu s dobrými mravy.

12. Z obsahu předžalobní výzvy i z písemného vyjádření žalobkyně k námitkám žalovaného ze dne [datum] vyplývá, že žalobkyni byly známy základní parametry leasingové smlouvy [číslo] ze dne [datum] včetně splátkového kalendáře, dohody o převzetí a vyplnění směnky a výpovědi leasingové smlouvy ze dne [datum].

13. V dané věci je nerozhodné, zda a kdy žalobkyně nabyla blankosměnku a vyplnila ji dle vyplňovacího práva směnečného nebo jestli nabyla již vyplněnou směnku. Vzhledem však k tomu, že jí byl znám obsah kauzálního vztahu, musela vědět, v jakém časovém období měl žalovaný porušit smluvní podmínky z leasingové smlouvy, a v jakém období byly naplněny podmínky pro vyplnění blankosměnky, (v období let 2008 – 2010). Pokud žalobkyně nabyla směnku až v listopadu 2020 nebo ji v tomto období sama učinila splatnou, pak zneužila práv žalovaného vědoma si značného časového odstupu (min. 10 let) od období, kdy účastníci směnečného vztahu mohli reálně předpokládat vyplnění blankosměnky a splatnosti směnečného závazku (za předpokladu porušení povinností žalovaného).

14. Žalobkyně při nabývání takové směnky nebo blankosměnky měla být obezřetná a vědoma si toho, že i směnečný věřitel musí být bdělý při výkonu nebo nabytí svých práv, neboť nelze, „nekonečně dlouho“ (např. desítky let) vyčkávat s vyplněním blankosměnky vycházející z toho, že právo na vyplnění blankosměnky se nepromlčuje. Nepromlčení práva na vyplnění blankosměnky je zcela na místě k zajištění plnění závazků např. v obchodně závazkových vztazích, ve kterých jsou práva dlouhodobě řádně plněna a nedochází k jejich porušení (např. ve smlouvách z kontokorentního úvěru). Teprve v okamžiku porušení práv věřitele (např. po 15letém trvání smluvního vztahu) je věřitel oprávněn přistoupit k vyplnění zajišťovací blankosměnky, a to nikoli se značným časovým odstupem od porušení závazku. Ostatně na obdobném principu v zájmu právní jistoty je založen i institut promlčení práva, kdy po jeho uplynutí zákon opravňuje dlužníka takovou námitku promlčení uplatnit, neboť věřiteli byl dán dostatečný časový prostor k uplatnění nároku. Smyslem institutu promlčení práva je zamezit existenci trvalé právní nejistoty, která by nutila účastníky smluvních vztahů ponechávat si doslova po celý život (i déle s ohledem na dědění práv a povinností, která nejsou spojena výlučně s osobou zůstavitele) veškeré doklady prokazující splnění jejich dluhů. Je správný závěr soudu prvního stupně, že právo vyplnit blankosměnku se nepromlčuje. Žalovaného poukaz v námitkách proti směnečnému platebnímu rozkazu, že žalobkyně proti němu vymáhá zaplacení směnky až po 13 letech nezpůsobuje, že by se jednalo o promlčené právo, které ve smyslu § 100 odst. 1 obč. zák. nelze věřiteli přiznat. Avšak žalobkyně svým postupem (nabytím směnky, která zajišťovala splnění dluhu splatného v roce 2008, nejpozději v roce 2009, přičemž žalobkyně znala kauzu směnky, byl jí znám i obsah vyplňovací dohody k blankosměnce, a tedy věděla, že se původně jednalo o blankosměnku) silně znevýhodnila žalovaného a vystavila jej právní nejistotě, která je v jiných právních vztazích eliminována institutem promlčení. Okolnost, že se právo vyplnit blankosměnku nepromlčuje, neznamená, že se majitel takové směnky (směnky, která byla původně blankosměnkou) může chovat libovolně a kalkulovat s tím, že při pozdějším uplatnění směnky vůči směnečnému dlužníkovi, který logicky považoval všechny své dluhy z původního smluvního vztahu za splněné, tomuto silně znesnadní a v podstatě znemožní prokázat kauzální námitky týkající se směnky s ohledem na časový odstup. Takový výkon práva, a to zejména ze strany podnikatele, nemůže požívat právní ochrany a jedná se o zjevné zneužití práva, které je v rozporu s dobrými mravy (viz § 3 odst. 1 obč. zák.). Nabytím předmětné směnky žalobkyně zneužila práva vůči žalovanému a takovému jednání nemůže soud poskytnout právní ochranu (srovnej nálezy Ústavního soudu ze dne [datum], sp. zn. IV. ÚS 457/10).

15. Odvolací soud z uvedených důvodů postupoval podle § 212 o. s. ř. a rozsudek soudu prvního stupně ve shodě s § 220 odst. 1 písm. b) o. s. ř. změnil tak, že vydaný směnečný platební rozkaz za podmínek § 175 odst. 4 o. s. ř. zrušil.

16. Výrok o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů je odůvodněn § 142 odst. 1 o. s. ř. dle úspěchu stran ve věci za podmínek § 7 a § 11 vyhl. č. 177/96 Sb. v rozsahu přiznaných 5 úkonů právní služby po 4 460 Kč za převzetí zastoupení, podání námitek, 1 účast na jednání u soudu prvního stupně dne [datum], podání odvolání, 1 účast na jednání u odvolacího soudu, v rozsahu 5 paušálních částek po 300 Kč dle § 13 odst. 1, 3 vyhl.č. 177/96 Sb. a v rozsahu náhrady soudního poplatku za odvolání ve výši 4 163 Kč, tj. celkem 27 963 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání do dvou měsíců od jeho doručení k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím soudu prvního stupně, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237, § 239 a § 240 odst. 1 o. s. ř.)

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na výkon rozhodnutí.

Praha 16. listopadu 2022

JUDr. Ladislav Derka
předsedkyně senátu